

A VALÓSÁG A LESZERELÉS KÉRDÉSÉBEN

SOK tanulságra ad alkalmat, ha az ember a leszerelési problémával foglalkozva, közelebbi megfigyelésre méltatja az egyes államok haderejét, vagyis azt a fegyveres anyagot, amelyet politikus apostolok leakarnak szerelni a világbéke érdekében. Leszerelni, természetesen nem feltétlenül, hanem igen sok feltétellel.

A nagy nyilvánosság a napilapok értekezéseiből és a vezetőállamok politikusainak nyilatkozataiból eléggé ismeri már a mindenütt hivatalosan hangoztatott tervet és óhajt, hogy a háborút a népek életéből örökre számúzzék.

Az általános leszerelés gondolata szinte természetes folyamánya a világháború és az azt követő idők katasztrófaiba belefáradt emberiség békevágyának. Az eddigi versenyfegyverkezés óriási anyagi terhet rótt az egyes államokra. Az egész világon szinte általános gazdasági válság még súlyosabban érezteti a fegyverkezési kiadásokat a népekkel. Ezen tehertétel csökkentésére, valamint az őszinte békevágy bizonyosságául, úgyszólván a világbéke felé az első komoly lépés megtételére volnának hivatva a leszerelési konferenciák.

A fegyverkezési kiadások már akkor is csökkennének, ha sikerülne egy általános leszerelési konferencián az összes államoknak kötelezőleg megegyezni az egyesek maximális fegyverkezési számarányára vonatkozólag. Ebben az esetben kikapcsolódna az állandó mennyiségi versengés és csak a minőségi maradna meg bizonyos fokig, — mely körülmény máris nagy könnyebbséget jelentene költségvetési téren.

Első ilyen irányú eredményes kísérlet az öt vezető világnagyhatalom (Északamerikai Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország, Japán és Olaszország) által 1922 február 6-án aláírt washingtoni szerződés volt a tengeri fegyverkezést illetőleg. A londoni konferencia tulajdonképpen már a washingtoni szerződés folyamánya. Ugyanis a XXI-ik cikk kimondja, hogy számolva a technikus és tudományos haladás lehetőségeivel, 8 év lefolyása után a szerződő felek újból tanácskozásra összegyűljenek. A szerződés tartama 8 évre szólt.

A londoni tengeri leszerelési konferencián ezen említett szerződés kiegészítéseként a tengeri fegyverkezés általános csökkentése, valamint az egyes hadiflották össztonna-tartalmának, illetőleg részletekben a hajótípusok tonnage-ának megszabása mellett a tengeralattjárók beszüntetése, új tengeri jog életbeléptetése, a tengerek szabadsága, a semlegesek jogai és az élelmiszerszállító hajók sértetlensége is megbeszélés tárgya volt.

A főbb tisztázandó pontok, melyeket, ma már tudjuk, nem tisztáztak:

1. Az egyes hadiflották maximális tonnatartalma megszabva nincs.

2. A különböző hadihajófajtáknál csak a páncélos csatahajók és páncélos cirkálók maximális össztonnageát szabták meg, valamint a repülőgép-anyahajókét, de a többiekét nem (IV., VII. és XI. cikk).

3. Az új egységek építése, számukat és tonnatartalmukat illetően csak a páncélosokra és a repülőgép-anyahajókra vonatkozólag nyert szabályozást, a többi fajtáé nem.

4. A páncélos csatahajók, repülőgép-anyahajók és cirkálók egységenkénti maximális tonnatartalmát (35.000—27.000, ill. 10.000 t.), valamint a rajtuklevő löveganyag űrméretét (406 mm—152 mm—203 mm) megszabták ugyan (V., VI., IX., X., XI., XII. dkk), de ezen kérdésben úgy a franciáknak és olaszoknak, mint a japánoknak különböző keserveik vannak, melyekre jelen értekezésem végén még kitérek.

5. A tengeralattjáró harc kérdése.

A Genfben később meghatározandó időpontban megtartandó általános leszerelési konferencián hasonló keretben mozognának a szárazföldi fegyverkezések csökkentéséről folyó tárgyalások is.

Jóslásokba bocsátkozni a leszerelés eshetőségeiről meddő és igen hosszadalmas dolog volna. Azonban a kérdés általános megismeréséhez és a probléma fontosságának mérlegeléséhez, azt hiszem, nagyban hozzájárul az egyes fontosabb államok, illetőleg különlegesen magyar vonatkozásban a bennünket környező államok hadseregének ismerete szervezetét, fegyverkezésének módját, évi hadügyi költségvetését illetően. Különös tekintetbe véve a területnagyságot, a lakosság számát, az általános költségvetést, az állam anyagi erejét, valamint a határok hosszát és mineműségét.¹

A kérdés részletesebb megvilágítására összehasonlító áttekintést állítottam össze, mely az egyes államok haderejét az alábbi szempontok szerint tárgyalja:

a) A hat vezető nagyhatalom és b) speciálisan magyar vonatkozásban

Magyarország és a kisantant hadseregének és flottájának

1. szervezete (hadvezetés, területi és hadászati egységek, létszámok, hadihajóegységek száma, tonnatartalma és a hadiflotta össztonnage-a);
2. fegyverkezés módja (hadsereg, kiegészítés, tartalékok, mozgósítási előkészületek, anyagi fegyverkezés).

Részben a könnyebb áttekinthetőség végett, részben az anyag terjedelmessége miatt azonban ezen táblázatok formájában összeállított áttekintést mellékletként csatoltam,³ míg itt csak az államok

¹ Ezen ismertetés alapjául vettem a népszövetségnek 1929-ben, Genfben megjelent Katonai Évkönyvét (Société des Nations: Annuaire Militaire, 1928—1929).

Bevezetésében a könyv az általa kimutatott adatok célját kettősnek szabja meg:

1. Katonák és technikusok részére, kik részletesen tanulmányozni óhajtják a különböző államok hadseregeinek szervezetét és működését.

2. Általában mindazok számára, kik a leszerelés kérdésével foglalkoznak vagy általános képet óhajtanak nyerni a világ egyes hadseregeinek helyzetéről.

² Lásd a Magyar Szemle jelen számának mellékletét.

fegyverkezésének mérvét legszembeűőbben kidomborító adatokat szeretném összegezni az alábbiakban;

1. Az állandó fegyveres erők jelenlegi békelétszáma

Németország	110.000 fő ²
Franciaország	620.000 fő ²
Olaszország	426.000 fő ²
Nagy-Britannia és Észak-Irország	426.000 fő ²
Északamerikai Egyesült Államok	420.000 fő ²
Japán	332.000 fő ²
Csonka-Magyarország	35.000 fő ¹
Románia	240.000 fő ²
Csehszlovákia	182.000 fő ¹
Jugoszlávia	154.000 fő ¹

2. Statisztikai összehasonlítás

Á l l a m	Határok hossza km.-ben	Lakosság száma	Ebből hány % teljesít minden- kor tényleges katonai szolgálatot ?	Évi költségvetéséből mennyi szerepel kiadás gyanánt a hadügyi tárca terhén ?
Németország	7677	64,500.000	0,18%	1928 : <i>márka</i> . 9,692'8 millióból 715,633 milliót
Franciaország	5624	40,922.000	1,43%	1928 : <i>franc</i> 42.445 millióból 9.451'6 milliót
Olaszország	9851	40.500.000	0,97%	1927/28 : <i>lira</i> 21.130'9 millióból 4,963.704 milliót
Nagy-Britannia és Észak-Irország		45,535.000	0,93%	1927/28 : <i>font sterl</i> ¹ 818 millióból 120.695 milliót
Északamerikai Egyesült Államok	14,115	119,000.000	0,36%	1928/29 : <i>dollár</i> 3.557 millióból 658.004 milliót
Japán		61.900.000	0,44%	1928/29 : <i>yen</i> 1.774 millióból 490.722 milliót
Csonka- Magyarország	1600	8,598.574	0,4%	1928/29 : <i>pengő</i> 1.357 millióból 113'5 milliót
Románia	2640	17,400.000	1,14%	1928 : <i>lei</i> 38.350 millióból 7.830'5 milliót
Csehszlovákia	2300	14,400.000	0,9%	1928 : <i>cseh korona</i> 9.534.3 millióból 1.715 milliót
Jugoszlávia	2840	12,970.000	0,85%	1928/29 : <i>dinár</i> 11.700 millióból 2.428'6 milliót.

Itt megjegyezzük, hogy a zsoldos hadsereg önként jelentkezőkből kiegészítve, összehasonlíthatatlanul drágább, mint az oly államok hadseregeinek fenntartása, ahol az általános védkötelezettség alapján évente soroznak.

¹ Csak a szárazföldi haderő létszáma.

² A szárazföldi és tengeri haderő létszáma.

3. Hadihajóegységek száma és összetételük

Németország	48 egység	155.680 bruttóregisztertonna
Franciaország	209 „	509.180 „
Olaszország	221 „	350.646 „
Nagy-Britannia	321 „	1178.100 „
Északam. Egyesült Államok...	455 „	1,161.156 „
Japán	215 „	703.602 „

Az előbbiekből, valamint a melléklet áttekintő táblázataiból látjuk tehát, hogy mily hatalmas erőt, mily óriási gépezetet és mily költséges állandó kötelezettséget jelentenek a hadseregek.

Ha hozzávesszük még azt, hogy az általános védkötelezettségen alapuló kiegészítésű hadseregek kiképzett tartaléka átlagban az összlakosság 10%-ának felel meg, továbbá, hogy háború esetén az összes mozgósított haderők létszáma az összlakosság 14—15%-át éri el, akkor teljesen tiszta képet nyerünk a népek fegyverkezésének mai mérvéről.

Az előző táblázatok számadatai és a mellékelt összehasonlító grafikonjai minden érvenél ékeesebben szólnak és többet mondanak minden békeszeretettől áthatott dithirambusznál, hogyan fest a leszerelés kérdése valóságban ma, — hogy milyen kilátásokkal nézhetünk az örök világékét megteremtő leszerelési konferenciák várható eredményei elé.

Ezek az adatok, miután a Népszövetség hivatalos évkönyvéből valók, teljesen hitelesek, azaz a legalsó határokat jelentik. Legfeljebb felfelé lehetséges az eltérés, úgy, hogy némely győztes állam még többet fegyverkezik, mint amennyit saját maga által bejelentett adatai elárulnak. Így például a hadiipari készülődés, a vegyi fegyverek (mérgező gázok stb.) legszigorúbban őrzött hadititkok — s ezért e téren csak nagyon kevés megbízható adat áll a kutató rendelkezésére.

Bennünket, magyarokat, lehangoló következtetésekre juttatnak a fegyverkezés terén folytatott összehasonlítások.

A trianoni békeszerződés I. függeléke az utolsó emberig, az utolsó puskáig és töltényig pontosan megszabja azokat a határokat, melyeket a magyar királyi honvédség fegyveres ereje elérhet, illetőleg túl nem léphet. És ezek a határok igen szűkreszabottak. Egy állam függetlenségének fegyveres megóvására nem nyújtanak elegendő biztosítékot, főleg akkor nem, ha prédaéhes és állig felfegyverzett szomszédokkal van körülvéve.

A lefegyverzett és honvédelmi berendezkedése terén szűk korlátok közé szorított Csonka-Magyarországnak csak annyi fegyveres erő fenntartását engedélyezi a ránkényszerített békeszerződés, amennyi a belső béke és közbiztonság megóvására elegendő.

Ezzel szemben szomszédaink, a kis antant államai, korlátlanul fegyverkezhetnek. Hadierejük mind további kiépítésének még csak a saját pénzügyi teherbíróképességük sem szab tulajdonképpen határt, mert hiszen hatalmas francia szövetségesük révén bőséges anyagi támogatásban részesülnek mindenkor.

Az „általános leszerelésről“ és az „állam biztonságát“ hangoztató jelszavak korábban tanulságos és szemléltető módon tájékoztatnak

bennünket a valóságos helyzetről a „békét biztosító“ szomszédainkkal szemben az alábbi adatok:

Határaink, a Duna és a Dráva rövid szakaszaitól eltekintve, teljesen nyíltak, minden természeti védelmet nélkülöznek. A Duna határszakasz pedig az ország szívéhez való túlságos közelsége miatt alig jöhet mint természetes védővonal számításba (50 km, repülőnek 20 perc távolság). Mindenütt csonkán keresztülmetszett vasútvonalaink vannak.

Csonka-Magyarország 8,598.000 főnyi lakossága mellett 35.000 főnyi, zsoldos katonákból álló, állandó hadsereget tarthat.

Azaz határaink minden egyes kilométerére nem egészen 22 fő (21.8) katona jut. A lakosság 0.4%-a teljesít katonai szolgálatot, ez a 0.4% viszont nem jelent állandóan váltakozó elemet, mert hiszen hivatásos katonákból álló zsoldos hadseregünk van. A nemzet ezen elenyésző csekély ezrelékén felüli része semminemű katonai kiképzést nem nyerhet.

Emellett azonban kénytelenek vagyunk a zsoldos hadsereg folytán adódó magas személyi kiadások miatt (zsold, végkielégítések stb.) évi költségvetésünk több mint $\frac{1}{12}$ -ed részét a honvédelmi tárcára fordítani, ami ily kislétszámú haderőnél igen sok.

Seregetestek működéséhez szükséges segédfegyvernemeket és szolgálati ágakat alig tarthatunk, műszaki csapatunk, a három utász-zászlóaljat kivéve, nincs. Tüzérségünk gyenge. Csak könnyű táborig tüzérséget tarthatunk, löveganyagunk úgy minőségileg (105 mm-nél nagyobb űrméretű lövegünk nem lehet), mint mennyiségileg meg van határozva.

A tiszti és altiszti létszám megszabott (1750, 2340) és bennfoglaltatik a 35,000 főnyi összlétszámában. Korlátozott az egyes csapattestek és alosztályok létszáma is, valamint a fegyvernemek egymáshoz való aránya.

Mindennemű mozgósítási előkészület tilos, hadianyagot csak egy üzem gyárthat a szerződésben megszabott mérvben. A vegyi-háború fegyvereinek tartása és gyártása tilos. Harckocsik (tank) gyártása vagy behozatala tilos, úgyszintén mindennemű fegyverbehozatal.

Hadirepülés, hadirepülőgépek tartása tilos.

Ezzel ellentétben a kis antant államai nemcsak hogy korlátlanul fegyverkeznek, hanem hadseregeik további kiépítéséhez minden külföldi segítséget igénybevesznek és a legnagyobbmértvű fegyveres készülődést folytatják, messze túlszárnyalva saját „nemzeti biztonságuk“ szükségleteit. A bukaresti lapok akárhány cikke, melyekben a hadsereg további, főként műszaki téren történendő fejlesztését sürgetik, legjobb tanúbizonyságul szolgálnak fentiekre. (Lupta márc. 14., Miklós herceg régens beszéde a román tisztikarhoz stb.)

Szomszédaink kezében vannak a csonka határ közelében lévő összes hadászatiilag fontos vasútvonalak, minden hegység és völgyvonulat kulcsa stb. Messze előretolt határaikkal gondoskodtak arról, hogy bármely esetleges konfliktus esetén csak a magyar őslakosság szenvedjen.

Románia 17,400.000 főnyi lakossága mellett 240.000, Csehszlovákia 14,440.000 főnyi lakossága mellett 182.000, Jugoszlávia

12,970.000 főnyi lakossága mellett 154.000 főnyi katonaságot tart fegyverben.

Azaz határaink minden egyes kilométerére Romániában majd 100 főnyi (99.09), Csehszlovákiában 79 főnyi, Jugoszláviában majd 55 főnyi (54.5) békebeli katona jut.

Romániában az összlakosság 1.14%-a teljesít mindenkor tényleges katonai szolgálatot. Ezen óriási arányszámmal Románia (Franciaország után) a második helyen áll e téren az egész földkerekségen. De szövetségesei sem maradnak messze mögötte, amennyiben Csehszlovákiában 0.9%, Jugoszláviában 0.85% az arányszám I

Általános védkötelezettség folytán a legénység állandóan változik és így az ország összes fegyverfogható férfilakossága (tekintet nélkül nemzetiségére) katonai kiképzést nyer.

A hadügyi költségvetés aránya az összkiadásokhoz a következő: Románia 1:4.5, Csehszlovákia 1:5.5, Jugoszlávia 1:4.8, azaz Románia és Jugoszlávia összkiadásainak több mint ötödrészét költik hadügyi célokra, Csehszlovákia pedig több mint hatodrészét.

Mindenesetre jellemző számok, ha meggondoljuk, hogy Csonka-Magyarországnak a költséges zsoldoshadsereg tartása mellett is csak $\frac{1}{12}$ részt kell összkiadásaiból a honvédelmi tárca terhére fizetni.

A kis antant államok nemcsak nagy létszámú, de igen jól felszerelt és felfegyverzett haderővel rendelkeznek. Fegyverzetük java-része a volt osztrák-magyar monarchia elharácsolts készleteiből vagy Franciaországtól származik. Műszaki csapatokkal és egyéb segéd-fegyvernemekkel bőségesen el vannak látva. Tankjaik, repülőgépeik vannak, mozgósításuk ki van dolgozva, iparuk hadicélokra való beállítására megfelelően elő van készítve, sőt vegyi fegyverekkel is rendelkeznek.

Emellett azonban hadseregeik állandó továbbfejlesztésén dolgoznak és hogy saját fegyverkezésükről a figyelmet elterejlik, vagy békebarátságukat hangoztatják, vagy Magyarország állítólagos békebolgató irredentizmusát támadják.

De mást is mondanak nekünk a táblázatok, illetőleg a melléklet adatai.

Azt, hogy az általános leszerelés csak akkor volna lehetséges, ha az összes államok hadereje körülbelül olyan erővel rendelkeznek, mint ma például a legyőzött és a védtelenségig leszerelt Csonka-Magyarország.

A helyzet jelenleg az, hogy míg az államok egy kis csoportja, — a világháború legyőzöttjei — csak kislétszámú, elégtelenül felszerelt haderővel rendelkezhetnek, így tehát állandó bizonytalanságban élve, a nemzetközi jogi szokásoknak háborús veszély idején bizony csak problematikus védelmére vannak utalva, addig a világháború győztes államai saját biztonságukra hivatkozva, óriási haderőket tartanak készenlétben.

A világtörténelem nagy háborúi után, melyekben koalíciók vettek részt, a békekötésekkel egyidejűleg összeültek a vezető államférfiak tanácskozni. Ezeknek a tanácskozásoknak hangzatos címetek adtak, céljukat megvesztegető eszmék köntösébe öltöztették, a kimerült

közvélemény felvillanyozására, valójában azonban csak jelszavakat dobtak a politikai közvélemény elé, hogy az eszmék és frázisok mögött rejtőzködő végcélt elrejtsek: a győző félnek azon törekvését, hogy az újonnan teremtett helyzetet hatalmi, politikai, pénzügyi és területi téren mindenképpen biztosítsák.

Igen sok példát szolgáltat erre a világtörténelem a régmúltban is. Legszembetűnőbbben talán a napóleoni hadjáratok likvidálására 1814 szeptembertől 1815 júliusig ülésező bécsi kongresszus és az akkor megalakult Szent Szövetség. Sokat hangoztatott nyílt célja volt ennek a szövetségnek a népek és nemzetek megóvása a napóleoni imperializmus ellen, „Európa szabadságának visszaszerzése“ és a hatalmak összefogása, nehogy a népek a nagy hódító erőszakos politikájának ólomsúlyát még egyszer érezzék.

Hosszas és vérteljes háborúkban kimerült országok közvéleménye örömmel kapott ezeken a jelszavakon, jóhiszeműen építettek rájuk, hisz lelkük mélyéből irtóztak mindentől, ami háború. Csak a következő generáció, az Európában a XIX. század közepe felé fellángoló általános nemzeti megújulás embere látta meg tisztán ezen szövetség valóságos célját, mi nem volt egyéb, mint a bécsi kongresszus által életbeléptetett új területi és egyéb hatalmi változásoknak tartós biztosítása és — autokrata uralkodók védszövetsége saját népeik ellen, nehogy a francia forradalom eszméi és ezzel a forrongás és nemzeti elégtelenség szelleme az ő országaikban lábrakaphasson.

Századunkban is tíz év óta állandóan konferenciának, üléseznek, vitatkoznak és egyezkednek a világ összes államférfiai és diplomatái, mindmegannyi „szakértővel“ egyetemben.

Történelmi távlatból nézve, ritka érdekességű kérdés lesz majdan, hogy ez a sok konferencia mily eredményeket hozott és hogy mennyiben bírta burkolni eredeti célját, a világháborút követő békeszerződések alkotásainak végleges biztosítását.

Jelenleg szuronyok biztosítják Európa képeének új alakulását, azonban ez a biztosítás az elképzelhető legdrágább. Hozzájárul ehhez még a győztesek egymásközi rivalizálása is, ami nemesak nagy hadseregek fenntartását, hanem állandó versenyfegyverkezést is jelent.

Már pedig ma az egész világon a nemzetgazdasági érdek, a pénz a döntő. Így a vezető politikusok is magukévá tették az igazi önzetlen békeapostolok jelszavát: „általános leszerelés“ — ha nem is éppen az örök béke, de legalább a fegyverkezési kiadások csökkentésének érdekében.

Az érdemleges tárgyalásoknál azonban mindjárt felszínre kerülnek a leszerelés kérdésének összes fájó pontjai, azok a nehézségek, melyek az örök béke felé vivő utat göröngyössé, a leszerelés kérdésében való megegyezést pedig egyelőre illuzóriussá teszik.

Az első jelszó, melynek alapján a tanácskozások folynak, a „biztonság“ vagyis a harceszközöknek azon minimuma, ami az ország védelméhez szükséges. De ezt a minimumot mindenki a saját belátása szerint akarja megállapítani és még hozzá is számítja a saját nemzeti és világpolitikai igényeit. A leszerelést elfogadják — igen, de csak saját biztonságukkal viszonylatban.

Így történt ez a most lefolyt londoni tengeri leszerelési konferencián is.

Az Északamerikai Egyesült Államok másként értelmezik a tengerek szabadságát, mint az angolok. Az amerikaiak a hadviselő államoknak — még a támadónak is — továbbra is akarnak élelmiszert szállítani, nem hajlandók még népszövetségi blokád esetén sem megengedni, hogy kereskedelmi hajókat átvizsgálják, az élelmiszerszállító hajóknak hasonló kivételeket igényelnek, mint a kórházhajóknak. Sarkalatos álláspontjuk pedig az Angliával való teljes flottaegyenlőség.

Anglia viszont ragaszkodik hadiflottájának teljes működési szabadságához, azaz blokád esetén a nemzetközi tengeri rendőrség szerepéhez, hogy minden semleges hajót is átkutathasson. Ami biztonságát illeti, hivatkozik szigetország létére, messzi és számos gyarmatára, tehát létkérdésnek tartja az erős flottát. Nem akarja azon eshetőségnek kitenni magát, hogy talán csökkentett hajóhaddal kelljen az Egyesült Államok ellen hadat viselnie, s Mac Donald közbelépésére volt szükség, hogy végül is, mint tudjuk, az Egyesült Államokkal a paritásban megegyezett.

Úgy Amerika, mint Anglia a tengeralattjárók végleges megtiltását helyeselné, hisz tengeri uralmukat legjobban a tengeralattjáró-harc veszélyeztetné.

Franciaország azonban éppen a tárgyalások alatt szervezi át flottáját és négy új, állandó hajóhadat alakít: Csendes óceáni vizeken, az Indiai óceánon, Nyugat-Afrika előtt és az Antilláknál való állandó állomásozással. Jellemző, hogy szintén ugyanez időben állítja szolgálatba a világ legnagyobb és legtökéletesebb tengeralattjáróját.

Egyben azonban vígan hinti a port a „sécurité nationale“ — nemzeti biztonság — hangoztatásával a fegyverkezési költségek miatt jajveszékéző adófizető polgárai szemébe. Nagy hadiflottát akar tartani, mert az egész földtekén elszórt messzefekvő gyarmatai vannak és mert tekintetbe veszi a többi államok viszonylagos tengeri erejét. Helyteleníti, hogy Anglia és Amerika a tengeri és szárazföldi leszerelés kérdését különválasztotta.

Olaszország megelőgszik a lehető legalacsonyabb tengeri haderővel, feltéve, ha a többi államok is ugyanezt teszik. Azonban feltétlenül ragaszkodik a francia flottáéval egyenlő össztonnatartalomhoz és az egyes kategóriákra való elosztást saját belátása szerint óhajtja tenni. Úgy Franciaország, mint Olaszország ragaszkodik a tengeralattjárókhöz, miután tudják, hogy ezek legveszedelmesebb ellenfelei a páncélos hajóegységekben gazdag nagy flottáknak. Mindkét állam főként több kis harcegységet akar tartani, mert ezek teszik nehezzé és veszélyessé a mammutflották számára saját birtokaik és tengeri utaik elleni támadást.

Franciaország nagyarányú flottafejlesztési tervet hajt végre. Jelenleg építés alatt van 240.000 tonnatartalommal számos új harcegysége, úgyhogy 1936-ban hadiflottája 724.000 össztonnatartalommal rendelkezne. Ezzel a Franciaország és Anglia flottája közötti arány az eddigi 3.35:10-ről 6.7:10-re változna, ami természetesen Anglia legélénkebb ellenkezését váltja ki.

Franciaország viszont tiltakozik az olaszok flottaegyenlőségi követelése ellen. E két állam álláspontja közti ellentét volt a konferencia sikerének legnagyobb akadálya. Franciaország szerette volna ezt a kényes kérdést kikerülni azzal, hogy „földközitengeri locamoi egyezményt“ óhajtott volna létrehozni. Azaz Olaszországgal kötendő barátsági szerződést katonailag Angliával és az Egyesült Államokkal biztosítani olyképpen., hogy e két állam kötelezi magát, ha Olaszország megtámadná, Franciaországot hadiflottájával segíteni. Ez esetben a franciák hajlandók lennének flottaépítési tervüknek 50%-át törölni.

Ez a terv azonban meghiúsult az angolszász hatalmak határozott állásfoglalásán, kik nem akartak a francia kontinentális politika eszközévé szegődni.

Ennek következtében a franciák ragaszkodnak hajóépítési tervük minden egyes tonnájához.

Japán viszont nem a neki szánt 60%-os, hanem 70%-os arányszámot követelte cirkálói részére, szemben az amerikaiakkal, hivatkozván szigetországára, partjai hosszára és tengeri kereskedelmére. Ragaszkodik tengeralattjárói megtartásához. Itt is elég éles ellentétek voltak, mígnem utóbb a két állam küldöttségei megegyezésre jutottak: Japán megtartja a kívánt 70% arányszámot.

Az összes tengeri hatalmak végül gyanakvó szemmel nézik a két angolszász nagyhatalmat, nem egyezkednek-e meg egymás közt teljesen a föld összes tengerei felett való uralmon? — amint ez szinte már meg is történt.

A londoni leszerelési konferencia lefolyásából láthatjuk, hogy saját nemzeti biztonságuk követelményeinek hangoztatásával az egyes államok álláspontjában — azzal, hogy kénytelenek voltak igényeiket pontosan körvonalazni — mélyreható ellentétek mutatkoztak, úgyhogy ahelyett, hogy a tengeri leszerelés terén elért érdemleges eredményekkel öregbítették volna az általános leszerelés kilátásait, részletalkudozásokba bocsátkoztak.

Nagyvonalú világpolitikai kérdésekben megegyezésre nem tudtak jutni, így a tárgyalás mihamar pusztán technikai térre szorult és követeléseik unosuntalan hangoztatásával, valamint a kategóriák és számok erdejében való időzéssel szétforgácsolták a konferenciát létrehozó eszmének erejét.

A fentebb említett mélyreható ellentétek a konferencián érdemleges megegyezést létrejönni nem engedtek s a jövőtől is alig várható egyéb, mint kevésbé fontos technikai megállapodások és csupán részletkérdések megoldása.

Például: 1. A csatahajók építésének bizonyos ideig való szüneteltetése. (Építési szünetév). 2. A tengeralattjáróharc lehetőségének korlátozása. 3. A tengeri fegyverkezés korlátozási módszerének megállapítása, stb.

A londoni konferencia e kudarca után a szárazföldi leszerelés kérdése ugyanígy tömeges nehézségbe ütközik. A probléma a Genfben tervezett konferencián kerül szőnyegre, ahol a francia és olasz álláspont előreláthatólag újból farkasszemet fog nézni egymással. A genfi

konferencia szövíói előre is a franciák, kik hangoztatják, hogy ezt a kérdést csak az európai államok, még pedig a kontinens államai maguk között vitassák meg.

Hosszas viták kérdése, hogy vajjon beszámít-e a kiképzett tartalék a haderő létszámába vagy sem.

Franciaország természetesen nem akarja beszámítani és ezen álláspontjához egyízben már elnyerte a konzervatív angol kormány beleegyezését (1928), sőt állítólag legújabbán bizonyos tengeri engedmények fejében a labour-kormány is hozzájárult volna.

Az egyes államok hadseregének egymáshoz való arányszámát szeretnék meghatározni, alapulvéve az egyes országok biztonsági szükségletét. Igen, de ha elgondoljuk, hogy mily különböző tényezők szabják meg az egyes államok hadseregének nagyságát és technikai erejét az ország biztonsága érdekében, akkor a laikus is könnyen megállapíthatja, hogy ezek a tényezők mindmegannyi vitaanyagul szolgálhatnak a leszerelés kérdésének érdemleges megvitatásánál.

Ezek a tényezők: területnagyság, lakosság száma, sűrűsége, határok hossza, mineműsége, gyarmatok száma, nagysága és távolsága, az ország pénzügyi helyzete, ipar, kereskedelem, külkereskedelem, mezőgazdaság és egyéb anyagi erők, annyira különböző együttthatókat jelentenek, hogy őket egy nevezőre hozni szinte lehetetlenség.

Tárgyilagos szemlélő egyelőre csak arra a megállapításra juthat, hogy ma egy konferenciának sem szolgáltatja igazi okát a világbéke, vagy az általános leszerelés módszere. A háború győztes nagyhatalmai részére adódott új helyzet egymásközt is egészségtelen légkört teremtett.

A világpolitikai érdekek terén köztük mindinkább mutatkozó ellentétek kiegyenlítésre várnak, a háttérben pedig ott lappáng az örök nagy kérdés: a hatalmi egyensúly!

Az államok mai fegyverkezése azonban könnyen arra a következtetésre juttatja az embert, hogy érdemleges munka az általános leszerelés terén addig nem lesz végezhető, míg a sokat hangoztatott „biztonsági kérdést“ ki nem kapcsolják, azaz: amíg az összes államok számításaikból és szerződéseikből a fegyveres elintézés lehetőségét teljesen nem törölik.

Igen, de hol akad a győztes országokban oly államférfi, aki tetté tudja varázsolni a Briand-i mondást és megelégedne a „biztonság“ oly fokával, amelyet a legyőzött államokéhoz hasonló kis hadseregek nyújtani tudnának?

IFJ. VITÉZ MÓRICZ KÁLMÁN